

معرفی های گزارشی

عربی و ساز و کارهای آن دعوت می نماید؛ آرکون، تفسیر متون مقدس و اسلام را با دانش ها و روش های مدرن توجه نموده و عبدالله عرووی با روش پژوهشی متأثر از مارکسیسم به سراغ بحران روشنفکری عرب می رود و حسن حنفی که بر بازخوانی میراث عرب همت می گمارد. برخی از عناوین مقالات کتاب عبارتند از: میراث فلسفی ما؛ عرفان و پلورالیسم؛ پسا بنیادگرایی؛ ریشه های ستم مضاعف بر زنان در جوامع؛ از مذهب هدفی به سوی انسان گرایی اسلامی؛ پیام عیسی مسیح.

• معرفت و معنویت

حسین نصر، مترجم: انشاءالله رحمتی، ویراستار: احمد رضا جلیلی، چاپ اول، تهران، سهروردی، ۱۳۸۰، ۶۰۴ص، رقی.

موضوع اصلی این کتاب تفاوت عمده میان علم سنتی و علم متجددانه است که نویسنده سعی می کند با استفاده از سرمایه های فکری و علمی سنت های

ایرانیان خارج از کشور در پاسخ به ضرورت آگاهی از قرائت های نوین در اندیشه معاصر عرب و شناخت چالش های موجود بین فرهنگ منطقه ای بومی با مدرنیته غربی ترجمه شده است. خوانندگان در این کتاب ضمن آشنایی با تحولات اندیشه مذهبی در فرهنگ عربی، علل تحجر و جمود در عرصه اندیشه را در حوزه های مختلف آن- از جمله حوزه اندیشه فلسفی و نیز گسست فلسفی و معرفتی را در این حوزه- جست و جو می نمایند. گردآورنده در مقدمه کتاب می گوید: نخستین گسست ها از میراث گذشته در جهان عرب، و کوشش برای یافتن نگاره های نو از خود، جامعه و جهان، در دوسویه گرایش های گوناگون فکری و سیاسی- اجتماعی از نیمه دوم سده ۱۹ صورت گرفت؛ تلاشی که بی میانجی اندیشه های فلسفی، سیاسی و اجتماعی غرب، افق و گفتمان نوینی را جهان اندیشه و معرفت عرب گشود... از آن جمله، جابری به تأمل در کیان عقل

• بیخ فلسفه و کلام

• مرزهای توحید و شرک در قرآن
جعفر سبحانی تبریزی، چاپ اول، تهران، مشعر، ۲۳۸ص، رقی.

در این کتاب، نگارنده نخست مفهوم ایمان و کفر را شرح می دهد، سپس اقسام و مراتب توحید را برمی شمارد. در ادامه نیز مباحثی درباره عبادت مطرح می کند و طی آن نشان می دهد که گاه برخی عبادات به گونه ای شرک یا عبادت غیر خداوند تلقی می شود. برخی موضوعات کتاب عبارتند از: زیارات قبور، مسافرت برای زیارت قبر پیامبر (ص)، ساختن آرامگاه و مقبره، توسل به انبیا و اولیای صالحین، تبرک به آثار انبیا و صالحین، گریه کردن بر اموات و قسم دادن خداوند به حق اولیای الهی.

• میراث فلسفی ما

حسن حنفی و دیگران؛ گردآورنده: فاطمه گوارایی؛ ویراستار: امیر رضایی، چاپ اول، تهران، یادآوران، ۱۳۸۰، ۲۵۶ص، رقی.
مجموعه حاضر شامل مقالاتی است که از

معنوی بشر، راهی برای حل مشکلات فکری و فرهنگی انسان معاصر بیابد. وی نخست از عوامل تاریخی و علل فکری که در غرب باعث جدایی بین معرفت و معنویت شده است، سخن می‌گوید؛ سپس با استناد به گفتار حکما و عرفای تمدن‌های مختلف، به علمی به نام «فلسفه اولی» یا متافیزیک اشاره کرده ماهیت آن را توضیح می‌دهد. در پایان با توجه به اصول عمل فلسفه اولی، قلمرو انسان‌شناسی، جهان‌شناسی و فلسفه هنر تبیین می‌گردد.

• **التعلیقات لجامع الحكمین علی تحفة الحکیم آية الله الحاج شیخ محمد حسین اصفهانی**
حواشی: مهدی حائری یزدی، مقدمه: مصطفی محقق داماد، چاپ اول، تهران، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۳۸۰، ۲۹۲ص، رقیعی.

کتاب با بحثی درباره حکمت و فلسفه در یونان و تأثیر آن بر جوامع دیگر به ویژه ایران و فرهنگ اسلامی آغاز می‌شود؛ سپس مطلبی تحت عنوان «اقامه گفت و گو بین فلسفه اسلامی و فلسفه غربی» مطرح می‌گردد، آن‌گاه مختصری از احوال و آثار «آیه الله مهدی حائری یزدی» معرفی می‌شود و در پی آن متن «تحفة الکریم» اثر آیه الله محمد حسین اصفهانی درج می‌گردد که منظومه‌ای است در باب مقولات فلسفی، از جمله «تعریف وجود؛ اصالت وجود؛ تکثر وجود؛ قضایا و جهات آن؛ جهات اعتباری؛ حدود و قدم؛ قوه و فعل و اقسام آن؛ وحدت و کثرت؛ مباحث علت و معلول؛ مباحث جوهر و عرض؛ کم و کیف و اثبات واجب الوجود. تعلیقات این کتاب شامل شرح و توضیح هریک از ابیات بوده که با فهرست اصطلاحات و واژگان متن نیز فهرست اعلام و فهرست کتاب‌ها همراه است.

• شرح حکمة الاشراق سهروردی

محمود بن مسعود قطب‌الدین شیرازی؛ به اهتمام: عبدالله نورانی، مهدی محقق، چاپ اول، تهران، دانشگاه تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی، دانشگاه مک گیل، ۱۳۸۰، ۶۱۰ص، وزیری.

کتاب حاضر، شرحی بر حکمة الاشراق شیخ شهاب‌الدین سهروردی. از قطب‌الدین شیرازی است که به مناسبت کنگره بین‌المللی شیخ شهاب‌الدین سهروردی که در مردادماه ۱۳۸۰ در زنجان برگزار شد، به همت دانشگاه تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی و دانشگاه مک گیل مونترال کانادا به چاپ رسیده است. قطب‌الدین در تعریف حکمت الاشراق می‌گوید: «یعنی حکمتی که بر اشراق که کشف باشد نهاده شده یا مقصود حکمت مشرقیان است که اهل فارس هستند. حکمت آنان کشفی و ذوقی بوده و به طریقه افلاطونی در برابر حکمت مشای ارسطویی است.» در این کتاب قطب‌الدین متن حکمة الاشراق را نقل و با شرح خود ممزوج کرده و در این شرح نه تنها به توضیح لغات، اصطلاحات و بیان تعبیرات تشبیهی و استعاری و کنائی اهتمام نمود، بلکه اطلاعات مفصلی را درباره مفاهیم فلسفی و عرفانی و اندیشه‌های متقدمان و متأخران سهروردی به خواننده عرضه می‌کند. او همچنین در باب اعتقاد به نور و ظلمت در مبدأ آفرینش، خالی نبودن جهان از حکمت، مراتب حکمت و قائل بودن به این که تمامی حکما به توحید اعتقاد داشتند، توضیحاتی به دست می‌دهد.

• مجموعه مقالات همایش جهانی حکیم

ملاصدرا، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۵۰۰ص، وزیری.

کتاب حاضر شامل متن مجموعه مقالاتی

است که در همایش جهانی بزرگداشت حکیم صدرالدین محمد شیرازی (ملاصدرا) فراهم آمده است. این مجموعه مقالات در دو جلد (جلد اول شامل ۳۰ مقاله و جلد دوم مشتمل بر ۳۴ مقاله) تدوین شده است. همایش مذکور در پنج روز، از اول خردادماه ۱۳۷۸ طی جلسات عمومی و حدود هشتاد جلسه چهارساعته با حضور بیش از هزار شرکت‌کننده در تهران برگزار گردید. یکی از مهم‌ترین اهداف برگزاری همایش، نزدیک شدن و ارتباط دو سویه فلسفه ایرانی-اسلامی با فلسفه و اندیشه‌های غربی، همچنین آشنایی اندیشمندان با حکمت متعالیه ملاصدرا بوده است. عناوین چند مقاله از کتاب عبارتند از: مثل افلاطونی از نظر صدرالمتألهین؛ تحلیل انتقادی مسأله اصالت وجود؛ نمونه سیستم فلسفی در فلسفه اسلامی؛ تصوف و فلسفه در نظر ملاصدرا؛ گفتار فلسفی نوصدرائی؛ ملاصدرا از منظر شهید مصطفی خمینی؛ مبانی فلسفی صدرالمتألهین؛ نور، هستی و معرفت، بیان تازه‌ای از حکمت متعالیه.

• سیر حکمت در ایران و جهان

محمد خامنه‌ای، چاپ اول، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۰، ۳۰۸ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب کوشیده است تا با استناد به مدارک و شواهد تاریخی، خاستگاه‌های اصلی، مبادی و سیر فلسفه و حکمت را مشخص کند. وی ابتدا معروف‌ترین فیلسوفان و حکیمان یونان باستان را معرفی نموده به نقش و تأثیر آنان در پیشبرد حکمت و فلسفه اشاره کرده است. از جمله این افراد عبارتند از زنون، مایسوس، سقراط حکیم، افلاطون، ارسطو و گزنوفانوس. در بخش دوم سیر حکمت و علوم پس از اسلام در بین مسلمانان

و سایر اقوام بررسی می شود و از چگونگی انتقال فلسفه اسلامی به اروپا سخن به میان می آید.

● پست مدرنیسم و اسلام

اکبر احمد؛ مترجم: فرهاد فرهمندفر، چاپ اول، تهران، ثالث، مرکز بین المللی گفتگوی تمدن ها، ۱۳۸۰، ۵۷۰ص، رقی.

کتاب حاضر، شامل مجموعه مقالاتی است که پیش تر در نشریات کشور آمریکا و انگلستان به چاپ رسیده است. این مقالات عمدتاً به بررسی روابط اسلام با پست مدرنیسم و نقش رسانه های همگانی در ترویج فرهنگ غرب اختصاص دارد. نگارنده در این کتاب، به سرگشتگی انسان در عصر حاضر، از خود بیگانگی، دین گریزی، سکولاریسم، بدگمانی، بی حرمتی و نظایر آن اشاره می کند. همچنین نقاط تلاقی و پیوند پست مدرنیسم را با اسلام بیان می نماید. عناوین برخی مقالات عبارتند از: ویژگی های پست مدرنیسم، مدرنیسم اسلامی، مسلمانان بر سر دوراهی، اضطراب مسلمین، اعراب و یهود، رویارویی کنونی اسلام و غرب، نظم نوین جهانی، سنت گرایان، ناظران غیر مسلمان دین اسلام، فرهنگ و تحول، تنوع در جامعه مسلمین، میراث هنری اسلامی معماری پست مدرن اسلامی، مسلمانان و دیورسانه ها، و رسانه ها به مثابه ارباب.

بدین ترتیب، در این کتاب زوایای تاریک و روشن تعامل شرق و غرب باز نموده شده و نگارنده این پرسش را مطرح کرده است که: آیا غرب و شرق اصولاً می توانند به فهم یک دیگر نایل آیند؟ و آیا آنچه در مجموعه فلسفی غرب در دنیای مدرن می گذرد، می تواند با اندیشه های بنیادین اسلام در تلائم و هم خوانی و همزیستی قرار گیرد؟ وی در پاسخ به این پرسش ها،

اظهار امیدواری کرده که پست مدرنیسم با توجه به وعده های زیادی که در باب تفاهم و مدارا عرضه داشته، نوعی نقطه تلاقی محسوب می شود. وی علاوه بر آن متذکر می شود: پست مدرنیسم می تواند در تولید انسان صالح، دل سوز و شریف از آموزه های اسلام بهره مند گردد.

● شرح اصطلاحات تصوف

صادق گوهرین، چاپ اول، تهران، زوار، ۱۳۸۰، ۴۳۶ص، وزیری.

دهمین جلد از شرح اصطلاحات تصوف، حاوی لغات و واژه های تخصصی تصوف با نظام الفبای فارسی است. مطالب این جلد از کلمه خاتم شروع می شود و با کلمه شریعت به انجام می رسد. هر واژه یا اصطلاح با شرحی مختصر همراه است.

● تصوف در تصور اقبال، شبستری و کسروی

محمد بقایی ماکان، چاپ اول، تهران، فردوس، ۱۳۸۰، ۲۴۸ص، رقی.

در صفحات نخست این کتاب با استناد به گفته ها و نوشته های اقبال لاهوری، تصوف، عرفان و شهود از منظر وی تبیین می شود؛ سپس عقاید و نظریات شیخ محمود شبستری و احمد کسروی به تفصیل درباره صوفیگری و تصوف بیان شده و با عقاید و نظریات اقبال لاهوری در این رابطه اصطلاحات عرفانی در اشعار اقبال توضیح داده شده و به شواهدی از صوفی و صوفیگری در اشعار وی اشاره می شود.

● حروفیه: تحقیق در تاریخ و آراء عقاید

روشن خیاوی، چاپ اول، تهران، آتیه، ۱۳۸۰، ۳۴۶ص، وزیری.

نویسنده در این کتاب از زمینه های تاریخی شکل گیری جنبش حروفیه سخن به میان آورده؛ همچنین درباره آراء و عقاید، ساختار تشکیلاتی و پیروان این فرقه توضیح داده است. عناوین فصل های کتاب بدین قرار است: نظری اجمالی به

ظهور اسلام و فرقه های آن؛ عرفان و تصوف؛ آغاز حروفیگری؛ اشاراتی به اندیشه های حروفی چند عارف و صوفی؛ نگاهی به زمینه تاریخی؛ جهان بینی جنبش حروفیه؛ شرح زندگی فضل الله نعیمی و یک عصر، سه شاعر و سه جهان بینی (عبید زکانی، حافظ شیرازی و عمادالدین نسیمی).

تبع قرآن و حدیث

● حول تفسیر القمی در آیه تحقیق

محمود هیدوس، چاپ اول، قم، دارالکتاب، ۱۳۸۰، ۷۰ص، رقی.

نوشتار حاضر شامل مطالب کوتاهی درباره کتاب تفسیر قمی، علی بن ابراهیم بن هاشم قمی است که نویسنده، ضمن معرفی اجمالی تفسیر مذکور، صحت مطالب و منابع آن را بررسی می نماید. وی در سه مرحله بحث را سامان داده است یک این که تفسیر یکسر از علی بن ابراهیم هست یا نه؟ دو دیگر این که رجال آن توثیق عام دارند یا نه و بالاخره محتوای تفسیر و نقل های آن یکسر می تواند مورد پذیرش باشد یا نه؟ تحقیق نویسنده با همه کوتاهی سودمند است.

● الغیه

ابوزینب نعمانی، چاپ اول، قم، انوار الهدی، ۱۳۸۰، ۳۷۶ص، وزیری.

کتاب، حاوی مباحثی است در باب غیبت امام زمان (عج). مؤلف با مروری بر احادیث و روایات مرتبط با موضوع، مطالبی را درباره امامت، امامت حضرت مهدی (عج)، غیبت امام زمان (عج) در احادیث سایر ائمه، سیره و خصوصیات حضرت مهدی (عج)، ویژگی های جامعه قبل از ظهور حضرت مهدی (عج)، مقاومت سفیانی در مقابل امام زمان (عج)، نحوه تشکیل حکومت اسلامی در زمان امام

مهدی (عج)، غیبت کبری و صغری، علل غیبت و ... گرد آورده است.

• پژوهشی در اعجاز علمی قرآن:

علوم کیهان‌شناسی و ریاضیات

محمدعلی رضایی اصفهانی، چاپ اول، رشت، کتاب مبین، ۱۳۸۰، ۲۳۲ ص، وزیری.

اولین جلد از مجموعه اعجاز علمی قرآن با عنوان علوم کیهان‌شناسی و ریاضیات به چاپ رسیده است. نگارنده بر آن است تا اشکالات تفسیری و علمی انطباق آیات با علوم تجربی و نقاط ضعف و قوت ادعاهای اعجاز علمی قرآن را بررسی کند. عناوین فصل‌های کتاب عبارتند از: کلیات (تاریخچه اجمالی انطباق قرآن با علوم تجربی و اعجاز علمی، تفسیر اجمالی علوم بشری، هدف اصلی و فرعی قرآن، اقسام انطباق، ابعاد اعجاز قرآن و ...)، قرآن و علوم کیهان‌شناسی (آغاز جهان، مراحل خلقت جهان، هفت آسمان، گسترش آسمان، جاذبه عمومی موجودات، خورشید و حرکات آن، زمین، و پایان جهان) و قرآن و علوم ریاضی (اعجاز عددی و نظم ریاضی قرآن کریم، مخالفان و موافقان اعجاز عددی قرآن کریم).

• پژوهشی در اعجاز علمی قرآن:

علوم زیست‌شناسی و پزشکی

محمدعلی رضایی اصفهانی، چاپ اول، رشت، کتاب مبین، ۱۳۸۰، ۴۰۸ ص، وزیری.

در جلد دوم از کتاب پژوهشی در اعجاز علمی قرآن موضوعات مختلف زیست‌شناسی و علوم پزشکی از منظر آیات قرآن شرح و تبیین شده است. برخی از این موضوعات عبارتند از: منشأ پیدایش حیات در زمین، خلقت انسان اولیه و نظریه تکامل داروین، زوجیت، بهداشت غذایی، بهداشت شخصی، بهداشت مسائل جنسی،

بهداشت روان انسان، درمان بیماری‌های روحی و روانی و اسرار خلقت انسان.

• روش‌های تفسیر قرآن

رضا مؤدب، چاپ اول، قم، اشراق، ۱۳۸۰، ۳۳۶ ص، وزیری.

در این کتاب با توجه به روش‌ها و گرایش‌های تفسیری از تحولات گوناگون علم تفسیر قرآن، مباحثی نیز از این دست به طبع رسیده است: خصوصیات تفسیر دوران صحابه و تابعین، خصوصیات مکاتب تفسیری مکه، مدینه و عراق، نقش اهل بیت (ع) در تفسیر قرآن، گستره اسرائیلیات در تفاسیر، تفسیر اجتهادی و تفاوت آن با تفسیر به رأی، مهم‌ترین تفسیرهای شیعه و مهم‌ترین تفسیرهای اهل سنت.

• تظهير با جاري قرآن (تفسیر سوره بقره)

علی صفایی حائری، چاپ اول، قم، لیلۃ القدر، ۱۳۸۰، ۴۴۰ ص، وزیری.

«تظهير با جاري قرآن» حاوی ترجمه و تفسیر سوره بقره است که با استناد به آیات قرآن، روایات و برخی تفاسیر فراهم آمده است. این کتاب مروری بر سوره بقره است که در پنج قسمت شکل گرفته است: ۱. از آیه اول تا ۲۰ (در نسبت کتاب و هدایت و انسان و تصویرهایی از ایمان و کفر، انفاق و برخوردی از این دست).

۲. از آیه ۲۱ تا ۲۸ (دعوت عام و هدایت عبودیت با انواع روش‌های معالجه ریب).

۳. از آیه ۲۹ تا ۳۹ (داستان خلقت جهان و خلافت انسان).

۴. از آیه ۴۰ تا ۳۰۱ (تاریخ حضرت ابراهیم و اسرائیل و روش‌های برخورد هدایتی و تربیتی قرآن).

۵. تا آخر سوره (حوزه تشریح عبادات، معاملات و احکام). ذیل آیات قرآن، ضمن توجه به مفردات، ترکیب، روابط آیات، و مفاهیم آن‌ها، گاه تفاسیر ادبی، عرفانی یا فلسفی آیات به دست داده شده است.

• پیام امام امیرالمؤمنین (ع): شرحی تازه و

جامع بر نهج البلاغه، ج ۳

ناصر مکارم شیرازی، چاپ اول، تهران، دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۰، ۵۶۵ ص، وزیری.

سومین جلد از «پیام امام امیرالمؤمنین (ع)» به شرح و تفسیر کتاب نهج البلاغه اختصاص دارد. این کتاب با همکاری جمعی از علما و به سرپرستی آیت ناصر مکارم شیرازی فراهم آمده است. این جلد از خطبه ۶۱ آغاز می‌شود و با خطبه ۹۰ پایان می‌پذیرد. ذیل هر یک از خطبه‌ها، ابتدا متن عربی، سپس ترجمه فارسی آن همراه با شرح و توضیحات آمده است. علاوه بر آن، شأن نزول، نام خطبه و شماره خطبه و سند خطبه نیز درج شده است. ویژگی مهم کتاب، مقابله متون تاریخی، روایات و احادیثی است که در کتب شیعیان و اهل سنت نقل شده است. نگارندگان با استناد به منابعی همچون شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، صحیح بخاری، تاریخ طبری، الغدیر، شرح نهج البلاغه ابن میثم بحرانی و اصول کافی، مطالب کتاب را فراهم آورده‌اند.

• میراث حدیث شیعه

دفتر ششم، به کوشش مهدی مهریزی و علی صدرایی خوبی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۰، ۵۵۲ ص، وزیری

میراث حدیث شیعه، عنوان سلسله دفتري‌هاى است که به عرضة آثار و نوآوری‌های عالمان شیعه در حوزه حدیث و علوم حدیث نظر دارد. در این مجموعه، رساله‌های کوتاهی که در حجم یک کتاب نیستند و تاکنون منتشر نشده‌اند یا به شکل مطلوبی در اختیار محققان قرار نگرفته‌اند، تصحیح و احیای می‌شوند. هر دفتر از این مجموعه، دارای پنج بخش است. متون حدیث، شرح و ترجمه حدیث، علوم

حدیث، اجازات و مشایخ اجازه، معرفی نسخه.

این طرح، در سال ۱۳۷۶، در مرکز تحقیقات دارالحدیث آغاز شده و تاکنون شش دفتر از آن به چاپ رسیده است. دفتر ششم از این مجموعه در بردارنده مطالب زیر است: غایة المرام فی فضائل علی و اولاده الکرام (ع)، ابطال شبه المتأولکین لنصّ ولایة امیر المؤمنین (ع)، المراتب فی فضائل علی بن ابی طالب (ع)، ترجمه منظوم دعای صباح، کاشف النکات فی شرح الکلمات، شرح الحدیثین، میزان السماء در تعیین مولد خاتم الانبیاء (ص)، تحقیقی در تاریخ وفات فاطمه زهرا (ع)، شرح حدیث عمران صابی، اجازات شیخ صالحی بحرانی، اجازات محمد الامین الإسترآبادی و معرفی نسخه جوامع الکلام فی دعائم الإسلام بطریق أهل البيت (ع).

• الرسائل الرجالیة

الکلباسی، تحقیق: محمدحسین درایتی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۰، ۴ ج، وزیری

کتاب الرسائل الرجالیة، تألیف ابوالمعالی محمد بن محمد ابراهیم کلباسی (۱۲۴۷-۱۳۱۵هـ)، در قالب رساله های مستقل در هریک از موضوعات خاص رجالی نگارش یافته است. برخی از رساله های این مجموعه، پیش از این اثر عنوان بحث مستقلی نداشته و مؤلف مبتکر بحث تفصیلی آن ها بوده است. بحث در معنای «ثقة»، لزوم نقد مشیخه کتب حدیث و امثال این ها را باید از این موارد برشمرد. برخی از رساله ها نیز اگرچه در گذشته موضوع بحث دیگر محققان و عالمان رجالی بوده، لکن وی به شیوه ای نو و با تتبع کامل، به تبیین آن ها پرداخته است.

این مجموعه مشتمل بر بیش از سی رساله

رجالی است. برخی از عناوین آن ها عبارتند از: ۱. رسالة فی الثقة. ۲. رسالة فی تصحیح الحدیث بتصحیح الغیر. ۳. رسالة فی تزکیة الرواة من اهل الرجال. ۴. رسالة فی الشیخ البهائی. ۸. رسالة فی المحقق الخوانساری. ۹. رسالة فی الصحیفة السجادیة. ۱۰. رسالة فی التفسیر المنسوب الی الامام الحسکری. ۱۱. رسالة فی لزوم نقد مشیخة الصدوق فی الفقیه والشیخ فی التهذیبین و... همچنین بیست رساله دیگر در مورد برخی روایان مورد بحث رجالیان، در این مجموعه آمده است.

پژوهش های رجالی ارائه شده در این اثر از مهم ترین مستندات فرزند وی ابوالمهدی کلباسی مؤلف سماء المقال فی علم الرجال بوده است و اهمیت این کتاب را به آن جا رسانده که آن را جواهر رجال خوانده اند.

تحقیق این مجموعه در گروه احیاء و تصحیح متون مرکز تحقیقات دارالحدیث به انجام رسیده و در چهار جلد سامان یافته است. دو جلد نخست این مجموعه به تازگی منتشر شده و جلد سوم در آستانه نشر است. جلد چهارم نیز در دست تحقیق است.

• توضیح المقال فی علم الرجال

ملا علی کنی، تحقیق: محمدحسین مولوی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۰، ۳۴۴ ص، وزیری

در قرن اخیر تحول بسیاری در مباحث رجال حدیث شیعه روی داد و آثار تحقیقی فراوانی در این موضوع نگاشته شد. در این آثار کلیات و قواعد رجالی به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است. از جمله طلایه داران تألیف و تحقیق در اصول علم رجال این قرن باید از ملا علی کنی (۱۲۲۰-۱۳۰۶هـ) مجتهد بزرگ تهران در عصر خویش، نام برد.

وی با تألیف توضیح المقال فی علم الرجال، اصول کلی این دانش - شامل تعریف، موضوع و فایده علم رجال - را به خوبی ارائه کرد و شبهات اخباریان در عدم نیاز به دانش رجال را به صورتی کامل پاسخ گفت. وی همچنین شیوه استفاده از کتب رجالی و تمییز نام های مشترک روایان و مصطلحات این علم را توضیح داده است. در این مباحث فقط به بیان قواعد کلی اکتفا نشده و با تتبع و بحث دقیق علمی، گروهی از روایان مشترک مورد بررسی قرار گرفته است و ضمن حل مشکل تشخیص این افراد، نمونه ای از اجرای قواعد رجالی ارائه شده است. اسباب مدح و ذم روایان از نظر عقیده و عمل ایشان نیز در فصلی مستقل موضوع بحث قرار گرفته است.

مؤلف در خاتمه کتاب به تقسیم احادیث و بیان اقسام آن به جهات مختلف پرداخته است و در نهایت شرح حال مختصر شصت نفر از مشایخ حدیثی مهم را ارائه کرده است.

این کتاب قبلاً در دو نوبت به صورت سنگی چاپ شده است. در چاپ جدید کتاب، بر اساس نسخه چاپ سنگی و خطی در گروه احیاء و تصحیح متون مرکز تحقیقات دارالحدیث تحقیق و نشر شده است.

• الرجال لابن الغضائری

احمد بن الحسین الغضائری، تحقیق: سید محمدرضا حسینی جلالی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۰، ۲۸۰ ص

ابن غضائری از جمله شخصیت های جنجالی عصر خویش بوده که در توثیق و تضعیف روایان احادیث شیوه خاصی داشته است. وی معاصر رجالیان بزرگی همچون نجاشی و شیخ طوسی بوده است. از همان ابتدا دیدگاه های مختلفی درباره وی ارائه شده است. اما آرای وی در کنار

آرای چهار کتاب اصلی و منبع علم رجال قرار داشته و مورد توجه بوده است. سید بن طاووس حلی در کتاب حل الاشکال، که اینک مفقود می‌باشد، کتاب ابن غضائری را نیز با چهار منبع دیگر گردآورده بود و شیخ عبدالله تستری تمامی مقولات این کتاب را از حل الاشکال، استخراج نموده است.

پس از وی عنایت‌الله قهپایی تمامی متن استخراج شده را در کتاب مجمع الرجال خویش مورد استفاده قرار داد، و تاکنون تنها منبع قابل دستیابی به آرای ابن غضائری همین کتاب اخیر بود.

استاد سید محمدرضا حسینی جلالی برای نخستین بار با استفاده از نسخه‌های خطی موجود از استخراج مرحوم تستری، به تحقیق این اثر پرداخته و متن آن را با مقولات ابن غضائری در کتب مهم رجالی مقابله نموده است. همچنین آرای این رجالی بزرگ که در نسخه‌های خطی موجود نبوده، از دیگر مصادر استخراج شده و به عنوان مستدرکات کتاب ارائه شده است.

شرح حال مؤلف و معرفی کتاب در مقدمه اثر، اهم دیدگاه‌ها را در مورد هر دو منعکس نموده است. و نیز فهرست‌های نه‌گانه فراهم آمده در پایان کتاب، دست‌یابی به محتوای این اثر را آسان می‌سازد.

• الفهرست الموضوعی لآیات القرآن :

آیات التوحید

محمد محمدیان، چاپ اول، تهران، مشکوة، ۱۳۸۰، ۵۴۰ص، وزیری. جلد اول از مجموعه «الفهرست الموضوعی لآیات القرآن» شامل فهرست موضوعی آیاتی است که درباره توحید نازل شده است. این آیات ذیل هفتاد و دو فصل (۲۵ باب اصلی) به زبان عربی سامان یافته است. عناوین برخی باب‌ها بدین قرار است: اسماء الله؛ علم الله؛ قدرت الله؛

رحمه الله؛ خالقیت الله؛ مالکیت الله؛ ربوبیت الله؛ هدایت الله؛ اراده خداوند و مشیت الله؛ اذن الله؛ توحید؛ شرک به خداوند و تسبیح خداوند.

• نردبان آسمان: جستاری در قرآن و عرفان

گردآورنده: عبدالوهاب

شاهرودی، چاپ اول، تهران، قلم،

۱۳۸۰، ۴۳۲ص، رقی.

«نردبان آسمان» مشتمل بر مجموعه مباحثی درباره قرآن است که نگارنده آن‌ها را براساس تفاسیر گوناگون گردآوری کرده است. وی در این کتاب ضمن تفسیری عرفانی از برخی آیات قرآن کریم، پاره‌ای از تفاسیر عرفانی را معرفی می‌کند. در فصل نخست علاوه بر به دست دادن تعریفی از تفسیر، جایگاه آن در شناخت خداوند، و انواع تفسیرها توضیح داده شده است. در فصل دوم بحثی در باب تاریخ تفسیر با عناوینی از این دست به چاپ رسیده است. پیامبر اکرم (ص) و تفسیر، صحابیان و تفسیر، مصادر تفسیری صحابه، صحابیان نامدار در تفسیر، ویژگی‌های تفسیر در عصر صحابه، روش‌های عمده در تفسیر، و عصر تدوین در تفسیر، فصل سوم به ارتباط عرفان و قرآن اختصاص دارد. در این فصل ابتدا تعریف و اصول عرفان، سپس مبانی عرفان در تفسیر (عرفان و قرآن، عرفان و انسان عرفان و جهان، عرفان و زبان، عرفان و عقل و غیره) شرح داده شده است. در فصل چهارم، پنج تفسیر عرفانی قرآن معرفی می‌شود که عبارتند از لطائف الاشارات؛ کشف الاسرار، عرائس البیان، غرائب القرآن، و روح البیان.

• الاکتفاء بماروی فی اصحاب الکساء (ع)
محمدحسین حسینی جلالی؛ محقق؛
محمدجواد جلالی، چاپ اول، قم،
بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰، ۹۹۲ص،
وزیری.

کتاب حاضر برگزیده بخش‌های مربوط به اصحاب کساء از کتاب تاریخ مدینه دمشق تألیف علی بن الحسن ابن عساکر (۴۹۹-۵۷۱ق) است که به زبان عربی نگارش یافته است. نویسنده ضمن تصحیح، مطالبی در شرح و توضیح آن آورده است. موضوع اصلی کتاب شرح زندگی، سیره، مناقب و کرامات پنج تن آل عبا، همچنین احادیث و روایاتی در باب اصحاب کساء است که از منابع متعدد اهل سنت و شیعه گردآوری شده است.

• حکومت و سیاست :

نامه امیرالمؤمنین (ع) به شیعیان درباره خلفا

(تشریح جریان سقیفه و اوضاع ...)

علی اکبر ذاکری، چاپ اول، قم، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰، ۱۴۴ص، رقی.

نویسنده در این کتاب یکی از نامه‌های حضرت علی (ع) را که در پاسخ به سؤالی درباره سه خلیفه پیشین نگاشته‌اند بررسی کرده است. امیرالمؤمنین (ع) در این نامه به جریان سقیفه و شیوه انتخاب خلیفه اول، دوم و سوم اشاره نموده‌اند و گاه نقد خود را بر این انتخاب‌ها که موجب ضایع شدن حق خود شده، بیان کرده است. پس از آن به جریانات و حوادث دوران خلافت ظاهری خویش، مانند بیعت مردم، جنگ جمل، صفین و نهروان اشاره نموده، از مردم می‌خواهند که در دریافت و حفظ حکومت تلاش کنند تا به دست نااهلان و طرفداران معاویه نیفتد.

تبیخ اخلاق و تعلیم و تربیت

• نگاهی نو در آینه معارف به خنده

شوخی، شادمانی

احمد لقمانی، چاپ اول، قم، سابقون، ۱۳۸۰، ۱۶۶ص، رقی.

در این کتاب، خنده، شوخی و شادمانی از منظر آیات قرآن، احادیث و روایات، همچنین از دیدگاه شاعران و اندیشمندان،

بررسی و ارزیابی شده اند. در ادامه، با استناد به یافته های روان شناسان، شرحی از عوامل شادی آفرین در زندگی به دست داده می شود. در پایان، شادمانی ماندگار و عوامل آن از نگاه امیرالمؤمنین علی (ع) تبیین می گردد.

• خانواده از دیدگاه امام امیرالمؤمنین (ع)

علی قائمی امیری، چاپ اول، تهران، انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی، ۱۳۸۰، ۳۸۰ص، وزیری. در کتاب حاضر، اهمیت و جایگاه نظام خانواده از دیدگاه حضرت علی (ع) بازگو شده است. نگارنده با استناد به دو کتاب نهج البلاغه و غررالحکم، مجموعه احادیثی را در ارتباط با خانواده جمع آوری کرده، سپس طی چهارده بخش مباحثی درباره آن سامان داده است. وی ذیل هریک از احادیث، ضمن ترجمه و شرح کوتاه، دیدگاه های برخی علمای اسلامی و اندیشمندان تعلیم و تربیت را ذکر کرده است. عناوین بخش های کتاب عبارتند از: آفرینش، انسان، خانه، خانواده، تشکیل خانواده، قواعد و مراسم ازدواج، روابط خانواده و زاد و ولد، حقوق خانواده، گذران امور خانواده، اخلاق در خانواده، تربیت در خانواده، خانواده و عفاف، اقتصاد خانواده، خانواده و عفاف، اقتصاد خانواده، خانواده و ارحام، عوامل فروپاشی خانواده و مرگ و طلاق.

• چهار وادی سلوک

محمد کاظم بصیری ابرقویی، چاپ اول، قم، دفتر نشر الهادی، ۱۳۸۰، ۵۴۴ص، وزیری.

«چهار وادی سلوک» شامل مجموعه مطالب، احادیث، آیات قرآن کریم و حکایات است که در باب سیر و سلوک نگارش یافته است. نگارنده در فصل نخست ذیل عنوان توحید و عرفان این

مباحث را فراهم آورده است: خداشناسی، درجات و مراتب توحید، عقاید هندوها در مورد خدا، علم فعلی و انفعالی، مراحل و منازل که در سیر و سلوک باید رعایت شود، اقسام عرفان و عجایبی از خلقت موجودات جهان. در فصل دوم با عنوان اعتقادات عبادت و احکام، این موضوعات مطرح شده است: دعا، ایمان، تقوا، نماز، زکات و انفاق، حج، شهادت، معاد و عبودیت. فصل سوم شرح کوتاهی از زندگی، سیره و کرامات چهارده معصوم (ع) است که ذیل عنوان ولایت و رهبری درج شده است. فصل چهارم به مبحث اخلاق اختصاص یافته که ذیل آن این موضوعات مطرح گردیده است: خلق چیست؟، فضایل اخلاقی، رذایل اخلاقی، رابطه علم و اخلاق، اقتصاد و کار از نظر اسلام و تبلیغ.

• بیخ فقه و اصول

• الاقلیات المسلمه فی العالم

گردآورنده: رعهادی جباره، چاپ اول، تهران، الهادی، ۱۳۸۰، ۲۵۲ص، وزیری.

کتاب حاوی ده مقاله است که در نخستین کنگره حفظ حقوق اجتماعی و دینی اقلیت های مسلمان در کشورهای جهان عرضه شده است. این کنگره در ۱۹۹۸/۵/۲۳ در شهر مادرید برگزار گردید. متن مقالات عربی است و عناوین آن عبارتند از: امنیت در کشورهای غیر مسلمان برای مسلمانان، عزالدین عراقی؛ راه های حل مشکلات مسلمانان اقلیت در کشورهای غیر مسلمان، محمدعلی تسخیری؛ اقلیت مسلمان در جهان حال و آینده، محمد ابو حسان؛ حمایت حقوق اقلیت ها در طول غیر مسلمان، ابوبکر محی الدین؛

مختصری درباره مسلمانان اقلیت در کشور سنگاپور، ابوبکر محی الدین؛ اسلام و مسلمانان در برزیل، علی الصیفی؛ مسلمانان در استرالیا، مجلس مسلمانان استرالیا، مسلمانان کشور آمریکا، احمد محمد الحطاب؛ و اقلیت مسلمانان در اسپانیا و جامعه ابن رشد اسلامی، منصور عبدالسلام.

• دیات

ابوالقاسم گرجی، با همکاری روشنفکران، شکاری، حسین فریار، محسن صفری، چاپ اول، تهران، دانشگاه تهران، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۸۰، ۲۲۶ص، وزیری.

کتاب حاضر، به شرح و تفسیر بخشی از قانون مجازات اسلامی ایران، یعنی «دیات» اختصاص دارد. نگارنده در این کتاب ضمن تقدیر از تلاش های علما، پیشوایان و تابعان مذاهب گوناگون اسلامی، در مقام نقد روش های جاری در قانون مجازات اسلامی برآمده است. وی در بخشی از کتاب اذعان می دارد: ... با این حال در مورد علوم و معارف اسلامی حتی از نخبگان و شایستگان، نظری تازه و نو دیده نمی شود و حتی در مسائل به اصطلاح مستحده جز همان تفکرات و احتمالات بنیادگرایانه چیزی ملاحظه نمی گردد. کتاب طی دو مبحث اصلی «دیه نفس» و «دیات اعضا و منافع آن ها» سامان یافته است. مؤلف در مبحث نخست: ابتدا تعریف و تاریخچه ای از دیه و مبنای خونخواهی پیش از اسلام و بعد از آن به دست می دهد. سپس انواع قتل (قتل عمد، قتل شبه عمد، قتل خطا)، تغلیظ دیه، دیه زن، دیه ولد الزنا و دیه ذمی را توضیح می دهد. در ادامه نیز موجبات ضمان کیفری (مباشرت، تسبیب و تراحم) را مطرح می کند. مبحث دوم شامل چهار فصل است که عناوین آن ها از

این قرار است: کلیات؛ اعضایی که دیه مقدر دارند؛ دیه جنایت بر منافع اعضا و دیه زخم‌های سر و صورت. نگارنده با استناد به منابع فقهی اهل تسنن و تشیع (به ویژه جواهر الکلام، تحریر الوسیله، وسائل الشیعه، المغنی، شرح لمعه و مسالک)، همچنین آیات قرآن کریم، مطالب کتاب را تدوین کرده است.

• اصول و مبانی اقتصاد اسلامی در قرآن

محمد رضا مهدوی کنی، چاپ اول، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۰، ۲۲۴ ص، رقعی.

کتاب حاضر، حاوی متن تقریرات درس «آیات الاحکام» آیه‌الله محمد رضا مهدوی کنی است که سال‌ها پیش برای دانشجویان رشته معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع) ایراد شده است. این کتاب طی دو بخش اصلی سامان یافته است. پیش از شروع بخش‌های اصلی، مطالبی در باب مفهوم اقتصاد در قرآن، تعریف علم اقتصاد، و شیوه تفسیر آیات اقتصادی قرآن کریم درج گردیده است. بخش اول که ذیل عنوان «اصول نظری و فلسفه اقتصاد اسلامی در قرآن کریم» آمده، مشتمل بر شرح و توضیح هفت اصل اقتصادی از قرآن است که عبارتند از: خالقیت و ربوبیت؛ حاکمیت الله؛ اصالت حق؛ مالکیت؛ تسلیط و تسخیر؛ تأمین و تضمین روزی و تفاوت و تفضیل. در فصل دوم شش اصل دیگر از اصول و مبانی حقوقی اقتصاد در قرآن کریم تفسیر شده که بدین قرارند: ثبات و تطور، قسط و عدل، حرمت اکل مال به باطل، اباحه مصرف، لاضرر و مالکیت.

• الرسائل الفقهیه

مرتضی حسینی نجومی، چاپ اول، قم، انصاریان، ۱۳۸۰، ۲۲۰ ص، رقعی. کتاب حاضر که به زبان عربی تدوین

شده، طی چهار فصل شامل برخی احکام و مسائل فقهی است. احکام و فتاوی جمع آمده در کتاب، ذیل این موضوعات سامان یافته است: تصویر و تمثال‌ها (نقاشی کردن و نگاه کردن به برخی تصاویر)، خمر و مسکرات، غنا (موسیقی، آواز خواندن، گوش دادن به موسیقی) و نظری فقهی بر مالیات.

• الربا والبنک الاسلامی (بحوث فقهیه)

ناصر مکارم شیرازی؛ تهیه و تنظیم: ابوالقاسم علیان نژادی، چاپ اول، قم، مدرسه الامام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۸۰، ۱۹۰ ص، رقعی.

«الربا والبنک الاسلامی» مشتمل بر مجموعه مطالب و تقریرات ناصر مکارم شیرازی است که در باب ربا، بهره و نظام بانکداری اسلامی تدوین شده است. این کتاب به زبان عربی است و طی آن مجموعه احکام فقهی و مسائل مربوط به بهره و بانکداری همراه با پرسش و پاسخ آمده است. عناوین مطالب کتاب عبارتند از: ادله حرمت ربا در اسلام؛ ربا در روایت اسلامی؛ حکمت تحریم ربا؛ ارتباط اخلاق با معاملات اقتصادی؛ ربای معاوضه و ربای قرض؛ دلایل تحریم ربا در قروض؛ قرض‌های ممنوع؛ احادیث تحریم ربا و نظایر آن.

• حقوق بشر از دیدگاه اسلام: آراء دانشمندان

ایرانی، و دیگران، چاپ اول، تهران، الهدی، ۱۳۸۰، ۵۰۰ ص، وزیری.

کتاب حاضر، شامل مقالاتی است که در کنفرانس اسلام و حقوق بشر (۲۱ آذرماه ۱۳۷۷) عرضه شده است. این کنفرانس با هدف روشن نمودن افکار خارجیان با آرا و نظرات اندیشمندان ایرانی درباره حقوق بشر شکل گرفت. مباحث اصلی کنفرانس حول سه محور اصلی قرار داشت که عبارتند از: مبانی حقوق بشر، حقوق

بشر در عرصه اجتماعی، و حقوق بشر در عرصه بین‌المللی. در محور نخست به برخورد مسلمانان با مفهوم حقوق بشر در غرب و در محور دوم به بررسی مسأله مالکیت و حقوق اقتصادی زنان به ویژه از دیدگاه اسلام توجه شده و محور سوم نیز متضمن دو مبحث است: ۱. بسترهای تاریخی و نظری شکل‌گیری حقوق بشر، ۲. اصول حقوق بشر دوستان در اسلام.

عناوین پاره‌ای از مقالات بدین قرار است: منابع حقوق بشر در اسلام، جوادی آملی؛ آزادی‌های فردی در اسلام، سید محمد خامنه‌ای؛ حقوق سیاسی مردم در اسلام، محسن کدیور؛ نقد و بررسی اعلامیه قاهره در مورد حقوق بشر در اسلام، حسین مهرپور؛ حقوق اقتصادی و استقلال مالی زنان، زهرا داور؛ حقوق بشر دوستانه از نظر اسلام و حقوق بین‌المللی معاصر، مصطفی محقق داماد، و تأثیر تحولات بین‌المللی بر مفهوم حقوق بشر، احمد نقیب زاده.

• سلوک بین‌المللی دولت اسلامی

محمد حمیدالله؛ مترجم: مصطفی محقق داماد، چاپ اول، تهران، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۳۸۰، ۴۹۶ ص، وزیری.

نوشتار حاضر، یکی از کتاب‌های پروفیسور محمد حمیدالله است که در زمینه حقوق بین‌الملل عمومی از دیدگاه اسلام نگارش یافته است. نگارنده، مطالب خود را طی چهار بخش (۴۹ فصل) با استناد به منابع فقه حنفی فراهم ساخته است. بخش نخست با عنوان کلیات شامل موضوعاتی است همچون: تعریف ماهیت حقوق بین‌الملل اسلامی، موضوعات حقوق بین‌الملل اسلامی، غایت و هدف حقوق بین‌الملل اسلامی، ضمانت اجرای قوانین بین‌المللی و اسلام، و اصول و منابع حقوق بین‌الملل

اسلامی. بخش دوم به مبحث صلح اختصاص یافته که با این موضوعات فراهم آمده است: استقلال، اموال، صلاحیت، برابری مقام و شأن دولت‌ها، و دیپلماسی. در بخش سوم ذیل عنوان روابط خصمانه به این موضوعات اشاره شده است: انواع روابط خصمانه، ماهیت و تعریف جنگ، جنگ‌های مشروع، دشمنان، ارتداد، جنگ‌های داخلی و دزدان دریایی و راهزنان بین‌المللی، جنگ با بیگانگان غیرمسلمان، اعلان جنگ، آثار اعلان جنگ و مانند آن. در بخش چهارم، مبحث «بی‌طرفی» با این موضوعات درج شده است: اصطلاح علمی مبین بی‌طرفی، تعالیم قرآن درباره بی‌طرفی، مقررات بی‌طرفی از نظر فقها، مفهوم تعارض، قوانین در اسلام، دستور به فرماندهان، و معاهدات بی‌طرفی در زمان رسول‌الله (ص).

منبع تاریخ و شرح حال

• عبدالله بن سبا، واقعیت ناشناخته

محمدجواد حسینی بغدادی، مترجم: جعفر فاضل، چاپ اول، مشهد، عاتف، ۱۳۸۰، ص ۱۴۴، و زیری.

کتاب حاضر برگردانی است از کتاب «عبدالله بن سبا الحقیقه المجهوله» که طی آن مؤلف با ذکر دلایل متعدد به رد ادعاهای عبدالله بن سبا پرداخته و حقانیت شیعه را به اثبات رسانده است. کتاب متشکل از دو بخش است. مطالبی درباره شخصیت عبدالله بن سبا مطرح می‌گردد. مطالب این بخش در سه قسمت تدوین شده است: ۱. روایاتی که در مذمت عبدالله سبا و برائت از او ذکر گردیده؛ ۲. روایاتی که در خلال بیان احکام شرعی درباره عبدالله بن سبا و چگونگی برخورد علی (ع) با او بازگو شده است. در بخش دوم نیز نقد و تحلیلی

از محتویات کتاب «عبدالله بن سبا و اساطیر اخری» فراهم آمده است. مؤلف این کتاب برخلاف مؤلف کتاب یاد شده این سب را اسطوره نمی‌داند اما تأثیرگذاری او را در فکر شیعی و جریانهای تاریخی بگونه‌ای که عالمان اهل سنت ادعا کرده اند نقد و رد می‌کند.

• پارسایی و شجاعت امام علی (ع)

احمد صادقی اردستانی، چاپ اول، قم، مرتضی، ۱۳۸۰، ص ۹۶، رقی. در کتاب حاضر، دو فضیلت از فضایل حضرت علی (ع) یعنی «پارسایی» و «شجاعت» با استناد به منابع مختلف تشریح شده است. نگارنده ضمن مروری کوتاه در زندگی امام علی (ع)، مجموعه احادیث و حکایات‌هایی را که درباره زهد و شجاعت آن حضرت روایت شده، جمع آورده است. در بخش نخست، ابتدا تعریفی از زهد و پارسایی فراهم می‌آید، سپس تفاوت زهد با رهبانیت، فلسفه زهد، زهد امام علی (ع) و شرایط اجتماعی زهد بیان می‌شود. در بخش دوم دلوری‌ها و شجاعت‌های امام علی (ع) در خلال جنگ‌های مختلف ذکر می‌گردد، همچنین مطالبی با این موضوعات، به طبع می‌رسد: دلوری و شجاعت علی (ع)، شجاعت در بیان اهل بیت (ع) و شجاعت علی (ع) و راز این شجاعت.

• زندگانی امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (ع)

جواد فاضل، چاپ اول، تهران، افراسیاب، ۱۳۸۰، ص ۵۶۶، و زیری. نگارنده برای تشریح زندگی امام علی (ع) مطالب اصلی را به مبحث امامت و وقایع پس از خلافت حضرت اختصاص داده و به موضوعاتی نظیر واقعه غدیر خم، شورای سقیفه، سکوت علی (ع)، کشته شدن عثمان و بیعت مردم با علی (ع)، جنگ‌های صفین، جمل و نهروان اشاره کرده است. علاوه بر آن شرح کوتاهی

درباره قضاوت‌ها، ویژگی‌های شخصیتی و اخلاقی، علم و دانش حضرت علی (ع)، همچنین سخنانی از آن حضرت فراهم آورده است.

• تاریخ الاجداد

علی احمدی، چاپ اول، خرم‌آباد، افلاک، ۱۳۸۰، ص ۲۲۸، و زیری. کتاب شامل مباحث متنوعی در باب عقاید اسلامی و تاریخ آل زیار است که در سی باب فراهم آمده و عناوین برخی از آن‌ها عبارتند از: در ستایش باری تعالی؛ داستان حضرت ابراهیم و اسماعیل (ع)؛ چند گفتار درباره امامت و نبوت؛ گفتاری در باب معراج پیامبر (ص)؛ شجاعت علی (ع) و امام حسین (ع)؛ سکونت کنونی آل زیار، طایفه آل زیار در کردستان و وصیت‌نامه برای بازماندگان آل زیار.

• مجموعه مقالات سمینار: تاریخ علم در

اسلام و نقش دانشمندان ایرانی

به اهتمام: محمدعلی شعاعی، چاپ اول، تهران، الهدی، ۱۳۸۰، ص ۳۰۴، رقی.

مجموعه حاضر مشتمل است بر مقالات سمینار یک روزه سهم و نقش دانشمندان ایرانی در تاریخ علم در اسلام. عناوین آن بدین قرار است: مدینه فاضله فارابی؛ روابط ترکیبات، فلسفه مابعدالطبیعه؛ سهم ریاضیات ایرانی در ادوار جهانی ریاضیات؛ اهمیت میراث پزشکی در ایران و اسلام؛ علوم اسلامی در دانشگاه پراک؛ تاریخچه آموزش و نهادهای آموزشی فلسفی در ایران و اسلام؛ امپراتور فردریک دوم و انتقال علوم اسلامی به غرب؛ آثار دانشمندان ایرانی درباره آثار علوی و تأثیر نظریات طبیعی‌دانان یونانی بر آن‌ها و محل نمادین در نیمکره شمالی برای دعای همگانی. یادآور می‌شود این سمینار در سال ۱۳۷۶ توسط مرکز مطالعات فرهنگی-بین‌المللی در تهران برگزار گردید.

• یاد و یادآور آن: یادی از معلم شهید دکتر علی شریعتی از زبان یادآور آن...
گردآورنده: علیرضا خواجویی، چاپ اول، اصفهان، غزل، ۱۳۸۰، ۶۱۸ص، وزیری.

یاد یادآور آن حاوی سخنرانی‌ها و نظرات شخصیت‌های مختلف دربارهٔ دکتر شریعتی است. نقد و بررسی نامه منتسب به شهید مطهری، زندگی‌نامه دکتر شریعتی، مجموعهٔ فهرست کتاب‌های نامبرده، نیز منتخبی از آثار وی از دیگر مطالب این کتاب است. از جمله افرادی که نظرات آنان در کتاب درج شده عبارتند از: امام خمینی (ره)، استاد مطهری، دکتر بهشتی، آیه‌الله سید علی خامنه‌ای، سید محمد خاتمی، امام موسی صدر، مصطفی چمران، محمد مفتاح، محمدتقی شریعتی، محمدتقی جعفری، محمدرضا حکیمی، مهدی بازرگان، سید هادی خسروشاهی، عبدالکریم سروش، سید محمود دعایی، میرحسین موسوی، عطاءالله مهاجرانی، علی‌اکبر رفسنجانی و مجتهد شبستری.

• جلال اهل قلم

(زندگی، آثار و اندیشه جلال آل احمد)

گردآورنده: حسین میرزایی، چاپ اول، تهران، سروش، ۱۳۸۰، ۳۳۴ص، رقیعی.

نگارنده در این کتاب کوشیده است تصویری از زندگی جلال آل احمد به دست دهد و کنار آن، آثار و اندیشه او را بررسی نماید. وی مطالب کتاب را در دو بخش فراهم می‌آورد. بخش اول که «جلال در مسیر شدن» نام دارد، حاوی این موضوعات است: زندگی و آثار؛ زمینه‌های فکری آل احمد؛ پایگاه و حلقه اجتماعی عصر آل احمد؛ بحران‌های اجتماعی عصر آل احمد. بخش دوم کتاب نیز که با عنوان «اندیشه‌های اجتماعی»، به طبع رسیده

است، این موضوعات را دربردارد: رسالت ادبیات در اجتماع؛ غربزدگی؛ روشنفکری؛ زنان؛ مذهب و روحانیت؛ حکومت؛ آموزش و پرورش و موضوعات دیگر. نگارنده در مبحث پایانی تحت عنوان جمع‌بندی، خاطر نشان می‌کند: جلال آل احمد متفکری است که مهم‌ترین دغدغه او در دوران حیاتش بررسی مسائل اجتماعی ایران بوده است و انجام این مهم را در قالب داستان‌ها، مقالات و گزارش‌های او می‌توان به وضوح مشاهده نمود... او رسالت ادبیات را، شناخت و بیان مسائل حیات و زندگی اجتماعی انسان‌ها می‌داند و خود به دنبال ارائه راه‌حلی برای این جدال بود. آل احمد غربزدگی را مهم‌ترین مسألهٔ اجتماعی ایران عصر خود می‌داند و در صدد شناخت علل آن (اعم از داخلی و خارجی) است. آل احمد با طرح مسألهٔ بازگشت به خویش - که شادروان دکتر شریعتی آن را بال و پر بخشید - به دنبال هویت تاریخی و اصیل ایرانی است و این هویت تاریخی را تکیه‌گاه اصلی می‌داند.

• درآمدی بر تاریخ نگری

و تاریخ نگاری مسلمانان

ابوالفضل شکوری، چاپ اول، قم، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰، ۲۸۸ص، وزیری.

این کتاب حاوی دوازده مقاله از نویسنده در زمینهٔ مباحث تاریخ نگری و تاریخ نگاری مسلمانان است که در آن‌ها کوشش شده این مقوله مطرح گردد که مسلمانان با بهره‌گیری از تعالیم اسلام، تاریخ را چگونه می‌دیدند و چگونه می‌شناخته‌اند و چه سان برای دیگران ثبتش می‌کرده‌اند؟ از مجموع دوازده مقاله این کتاب، یک مقاله با عنوان «مفهوم زیربنا و روبنا در جامعه و تاریخ» متضمن دیدگاه شخصی نگارنده در زمینهٔ تاریخ نگری است. بقیهٔ مقاله‌ها به گزارش و تبیین کیفیت و

مشخصات تاریخ نگاری، تاریخ نگری دانشمندان و مورخان مسلمان در گذشته، و نقد و بررسی و معرفی میراث برجای مانده از آنان اختصاص یافته است. عناوین مقالات کتاب به این شرح است: ۱. مفهوم اصطلاح تاریخ؛ ۲. تاریخ چیست: علم یا هنر؟ ۳. خودآگاهی تاریخی مسلمانان و آثار آن در زندگی سیاسی و اجتماعی امروز آنان؛ ۴. ارزیابی میراث تاریخ نگاری مسلمانان؛ ۵. فهرست موضوعی آثار مورخان اسلامی تا سده چهارم؛ ۶. مفهوم زیربنا و روبنا در جامعه و تاریخ؛ ۷. روش تاریخ نگاری مسعودی؛ ۸. تاریخ فرشته، نمونه‌ای از تاریخ نگاری مسلمانان شبه‌قاره؛ ۹. دکتر ترمانینی و اهمیت سال شمارنویسی او؛ ۱۰. اهمیت و اصول تاریخ نگاری از دیدگاه امام خمینی (ره)؛ ۱۱. جایگاه شهید مطهری در احیای بینش تاریخ اسلام؛ ۱۲. ضرورت آموزش تاریخ در حوزه‌های علمیه. کتاب با فهرست اعلام و کتاب‌نامه به پایان می‌رسد. گفتنی است تعدادی از مقالات این مجموعه قبلاً در نشریات مختلف چاپ شده و برخی دیگر برای نخستین بار در کتاب حاضر انتشار یافته‌اند.

• تاریخ‌نامه طبری

محمد بن جریر طبری؛ مترجم: محمد بن محمد بلعمی؛ مصحح: محمد روشن، چاپ اول، تهران، سروش، ۱۳۸۰، ۷۷۲ص، وزیری.

«تاریخ‌نامهٔ طبری» که اینک چاپ دوم و کامل‌ترین متن تصحیح‌شدهٔ آن در پنج جلد با تعلیقات و یادداشت‌های مفصل و تحقیقی به چاپ رسیده، ترجمهٔ اخبار الامم والملوک، اثر محمد بن جریر طبری است. مصحح کتاب در پیش‌گفتار مفصل خود به انتساب ترجمه تاریخ طبری به بلعمی، طبری و آثارش، تاریخ طبری، خاندان بلعمی، ترجمهٔ تاریخ‌نامه طبری،

تصحیح متن و نسخه‌های مورد استفاده و روش کار خود اشاره کرده، خاطر نشان می‌کند: ترجمه تاریخنامه طبری به سال ۱۳۵۲ق به روزگار سامانیان، در دوران منصور بن احمد بن اسماعیل صورت پذیرفته است. ابوعلی محمد بن محمد بلعمی از پایه و مایه دانش، بهره‌ای چندان نداشته و در ترجمه تاریخ طبری واسطه‌ای بیش نبوده است. ترجمه در واقع در سه گونه روایت، حاصل کار سه گروه از دبیران و منشیان دانشمند دیوان سامانیان بوده و به احتمال زیاد از کار هم اطلاع نداشته‌اند... پس شایسته است نام درست اثر را -تاریخنامه طبری- بخوانیم و برای سفارشی که امیر سامانی، منصور بن نوح به زمان ابوالحسن فائق خاصه به بلعمی کرده است و از او خواسته تا متن تاریخ طبری را به فارسی برگردانند، آن را منسوب به بلعمی بدانیم و نه حاصل کار او و ترجمه او. نسخه‌های تاریخنامه طبری با دو مقدمه آغاز می‌شود. پاره‌ای از نسخه‌ها با مقدمه فارسی. از این رو ما با روایت‌های گوناگون از تاریخنامه رو به روییم نه با نسخه‌های متفاوت. تاریخنامه طبری با تاریخ عمومی عالم از زمان حضرت آدم شروع می‌شود و وقایع بعدی با ترکیبی از تاریخ پیامبران پس از حضرت آدم تا حضرت محمد (ص)، تاریخ اسطوره‌ای ایران، تاریخ باستان ایران و تاریخ اسلام بازگو می‌گردد. موخره‌ای که سال‌ها پس از تألیف متن اصلی بر کتاب افزوده شده، سیر حوادث را تا سال ۵۲۹ق ادامه می‌دهد. جلد نخست تصحیح و چاپ حاضر شامل ابتدای تاریخ عالم تا خیر مرگ قباد، پادشاه ساسانی است. برخی باب‌های کتاب عبارتند از: آفرینش آدم (ع)، نبوت حضرت آدم (ع)، خیر پیامبری شیث و ادريس، حدیث کیومرث، پادشاهی

طهمورث، پادشاهی جمشید، خیر نوح (ع)، خیر پادشاهی ضحاک، پادشاهی نمرود، هود پیغمبر و قوم عاد، خیر صالح (ع)، خیر ابراهیم خلیل الرحمان، قصه یعقوب (ع)، قصه یوسف (ع)، خیر ایوب صابر، خیر شعیب (ع)، خیر منوچهر الملک، خیر موسی (ع)، پادشاهی کعباد، و قصه الیاس... همچنین تاریخ پیامبران و پادشاهان ایران تا زمان سظنت و مرگ قباد ساسانی به ترتیب و توالی ایام حیات و رسالت و سلطنت آن‌ها.

• تجارب الامم

احمد بن محمد ابن مسکویه؛ مترجم: ابوالقاسم امامی، چاپ اول، تهران، سروش، ۱۳۸۰، ۵۹۶ص، وزیری. «تجارب الامم» تألیف ابوعلی مسکویه رازی (۴۲۱-۳۲۰ق) دانشمند معروف اواخر قرن چهارم و اوائل قرن پنجم هجری، از معتبرترین منابع تاریخی است که در آن سلسله حوادث اسطوره‌ای و تاریخی پس از طوفان نوح یعنی پادشاهی هوشنگ پیشدادی تا سال ۳۶۹ (سه سال پیش از فوت عضدالدوله دیلمی) درج شده است. مسکویه را اولین مورخ مسلمانی می‌دانند که در ذکر حوادث تاریخی، به فلسفه تاریخ نظر داشته است. او در ثبت وقایع پس از طوفان، یک سلسله اساطیر که دیگران نیز آن‌ها را ثبت کرده‌اند، نوشته است. وی سال‌ها خازن و به اصطلاح مسئول کتابخانه وزرا و امرای دیلمی بوده و به کتب فراوان که البته در آن زمان بسیار کمیاب بود، دسترسی داشته است. مسکویه در تجارب الامم روش مورخان سلف را پیروی نکرده و روایات گوناگون را درباره یک رویداد با ذکر سلسله روایان نیاورده است. یکی از اختصاصات تجارب الامم این است که مؤلف با دید و تربیت علمی که داشته، دلیل و سبب وقوع هر رویداد را بیان کرده

است و چون خود دانشمندی فلسفه‌دان بود و در فلسفه بیش تر به حکمت عملی، اخلاق و سیاست مدن توجه داشته، اسباب طبیعی و عقلی و سیاسی حوادث را پی می‌گیرد و نقل می‌کند. اینک جلد نخست تجارب الامم از هوشنگ پیشدادی آغاز می‌شود. این جلد تمام دوران پیش از اسلام ایران را شامل شده، به تاریخ پیامبر و صدر اسلام مربوط می‌شود و حوادث را تا پایان خلافت حضرت علی (ع) در بر می‌گیرد و با بیعت امام حسن (ع)، حیل‌های معاویه و سرانجام صلح امام حسن (ع) پایان می‌یابد. این جلد همچنین از مقدمه‌ای به قلم مصحح به زبان عربی برخوردار است. گفتمی است تاریخ ایران قبل از اسلام در کتاب تجارب الامم فقط شامل دوران حکومت پیشدادیان، کیانیان، اشکانیان و ساسانیان است و از تاریخ پیامبران یا تاریخ سلسله‌های دیگر مانند سلوکیان صحبت به میان نمی‌آید، بلکه تنها به برخی حکومت‌های متفرقه هم عصر سلسله‌های مذکور اشاره می‌شود.

• دورساله درباره انقلاب مشروطیت ایران از ابوالقاسم خان ناصر الملک و محمدآقا ایروانی

به اهتمام: عبدالحسین زرین کوب، روزیه زرین کوب، چاپ اول، تهران، سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۸۰، ۱۶۶ص، وزیری.

در مجموعه حاضر، متن دورساله مربوط به انقلاب مشروطه به تصحیح مرحوم دکتر عبدالحسین زرین کوب و آقای روزیه زرین کوب به چاپ رسیده است. نخستین رساله با عنوان یادداشت‌های ناصر الملک راجع به وقایع صدر مشروطیت ایران نوشته ابوالقاسم خان قراقرز لوی همدانی، ملقب به ناصر الملک و مشهور به نایب السلطنه است. رساله دوم که «منتخبات از تاریخ مشروطه ایران» نام دارد، تألیف

محمدآقا ایروانی مردی فاضل و آزادیخواه از اهالی تبریز است. رساله اخیر گزیده استنساخ شده از نسخه خطی کتاب «تاریخ مشروطه ایران» نوشته محمدآقا ایروانی به اهتمام دکتر عبدالحسین زرین کوب است که در سال ۱۳۴۱ از روی نسخه خطی امانت گرفته شده از سید حسن تقی زاده استنساخ شده و از این رو عبارت منتخبات در ابتدای آن نحوه بیان مطالب در این دو رساله، تفاوت نگرش دو مؤلف را نشان می‌دهد. ناصرالملک از دیدگاه هیات حاکمه به مسائل می‌نگرد و ایروانی از دیدگاه توده مردم. در رساله ناصرالملک تحلیل وقایع انقلاب مشروطیت ناشی از موضوع اعیانی و اشرافی اوست و بیش تر از وقایع پیش آمده در هیات حاکمه سخن به میان می‌آید. اما در رساله ایروانی، نقش نارضایتی عامه مردم منعکس می‌شود. صفحات پایانی کتاب به فهرست منابع، چند عکس از ناصرالملک و گروهی از رهبران و مبارزان مشروطه، نیز فهرست اسامی اختصاص یافته است.

• اعجوبه عصر، بهلول قرن چهاردهم:

شرح حال عالم مجاهد، شیخ السالکین حاج شیخ محمدتقی بهلول

عباس موسوی مطلق، چاپ اول، قم، نسیم حیات، ۱۳۸۰، ۲۰۸ص، رقعی. در این کتاب، شرح حال و اقدامات شیخ محمدتقی بهلول بازگو می‌شود. گفتنی است نامبرده در بروز قیام مردم مشهد در مسجد گوهرشاد علیه کشف حجاب نقش مهمی بر عهده داشت. وی پس از سرکوبی قیام و کشتار مردم، مخفیانه به افغانستان گریخت، اما گرفتار و محبوس شد. پس از آن به عراق و شهرهای مختلف ایران سفر نمود و اکنون در قید حیات است. نویسنده که خود از نزدیک با نامبرده آشنایی داشته، علاوه بر خاطرات خود، با استفاده از منابع دیگر، شرح زندگانی

شیخ محمدتقی بهلول را در شش فصل تدوین نموده است: ۱. شرح حال شیخ السالکین، ۲. مهم ترین دوران زندگی بهلول، ۳. ویژگی های فردی ایشان، ۴. کرامات و حکایات و خاطرات، ۵. بهلول از دیدگاه برخی از علما و فرزندان، ۶. گزیده ای از اشعار شیخ.

• تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران:

سیاست و حکومت در ایران ۱۳۲۰-۱۳۵۷
علیرضا ازغندی، چاپ اول، تهران، سمت، ۱۳۸۰، ۲۱۶ص، وزیری.

کتاب حاضر، منبعی است برای درس تاریخ تحولات سیاسی-اجتماعی در ایران، برای دانشجویان رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی. در این کتاب، تاریخ سیاسی ایران در دوره سلطنت پهلوی دوم بررسی و تبیین می‌شود. کتاب متشکل از هشت فصل است. فصل اول مقدمه ای است برای ورود به بحث اصلی که طی آن، مؤلف بر آن است، جایگاه و وظایف سازمان ها و نهادهای حکومتی را از منظر قانون اساسی مشروطیت بررسی و تبیین نماید. مباحث این فصل ها عبارتند از: نگاهی گذرا به نهضت مشروطه خواهی، چگونگی تدوین قانون اساسی و متمم آن؛ متن و محتوای قانون اساسی و متمم آن؛ ضعف های محتوایی قانون اساسی.

در فصل های دوم و سوم به نقش قوه قانونگذاری و قوه اجرایی در تحکیم قدرت شاه اشاره می‌شود. نویسنده در این دو فصل نشان می‌دهد که چگونه نمایندگان مجلس و نخبگان اجرایی از یک سو به دربار نزدیک می‌شوند و از سوی دیگر از جامعه و مردم فاصله می‌گیرند. فصل چهارم به بررسی اجمالی اهمیت و رسالت و تشکیلات قوه قضائیه اختصاص دارد. نویسنده در فصل پنجم نهادهای تعدیل و تقسیم قدرت را در

کانون بررسی خود قرار داده، چگونگی و علل پیدایش احزاب و نظام فدرالیسم و عدم تمرکز اداری و علل عدم موفقیت آن ها را در روند توسعه سیاسی و زندگی شورایی ارزیابی می‌کند. در فصل ششم سیاست های اقتصادی-نفتی دولت در دوره، بررسی می‌شود. تشریح اصول سیاست خارجی بر پایه موازنه منفی و مثبت، همچنین تحلیلی از روابط ایران با آمریکا و شوروی در دوره پهلوی دوم موضوع فصل هفتم است. در فصل هشتم نیز سیاست امنیتی و نظامی ایران در تحکیم نظام سیاسی داخلی و تشدید وابستگی به قدرت های برتر بررسی و تبیین شده است. ارزیابی نهایی و کتابنامه پایان بخش کتاب است.

• خاطرات سیاسی بهلول

محمدتقی بهلول؛ گردآورنده:

عبدالعظیم مهددی بحرانی؛ مترجم:
علی اصغر کیمیایی، چاپ اول، مشهد، مؤسسه امام صاحب الزمان (عج)، ۱۳۸۰، ۲۸۰ص، رقعی.

این کتاب، خاطرات سیاسی حاج شیخ محمدتقی گنابادی، مشهور به شیخ بهلول درباره قیام گوهرشاد (۱۳۱۴ش) است. این حرکت که در اعتراض به جریان کشف حجاب رضاشاه روی داد، به قیامی گسترده انجامید و در پی آن، مردم شهر مشهد در صحن مسجد گوهرشاد به اعتراض تجمع کردند؛ اما نیروی نظامی به مردم حمله نمود و بر اثر آن جمعی از مردم به شهادت رسیدند. ظاهراً شیخ بهلول، هدایت و رهبری این اجتماع و تظاهرات اعتراض آمیز را بر عهده داشت؛ از همین رو، پس از سرکوب قیام، ناگزیر به افغانستان گریخت، اما در آن جا دستگیر و زندانی شد. وی چند سال بعد به ایران بازگشت و پس از چندی به عتبات عالیات (عراق) رفت و مدت ۳۶ سال از

در جنگ جهانی اول، ۶. خمین در دوره پهلوی، ۷. خمین در انقلاب اسلامی، ۸. رجال کمره (خمین)، ۹. خاندان امام خمینی (ره). کتاب با فهرست اعلام، تعدادی عکس از رجال و شهر خمین، همچنین تصویر تعدادی سند، فهرست منابع به پایان می‌رسد.

• دولت رضاشاه و نظام ایللی (تأثیر ساختار

دولت مطلقه رضاشاه بر نفوذ قبایل و عشایر) احمد نقیب زاده، چاپ اول، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۰، ۲۸۴ ص، وزیری.

حکومت‌ها و سلسله‌های حاکم بر ایران، همواره تحت سلطه یک یا چند ایل قرار داشته‌اند و صحنه سیاسی ایران در طول تاریخ، عرصه رقابت و تاخت و تاز ایللی بوده است. سیاست ایجاد دولت مرکزی قدرتمند و تلاش رضاشاه و حامیان او در این زمینه، منجر به از بین بردن دولت‌های کوچک محلی شد که با عنوان ایل و عشایر در مناطق مختلف کشور به زندگی و حکومت مستقل از دولت مرکزی مشغول بودند. کتاب حاضر با هدف روشن شدن بخش مهمی از تاریخ و سیاست در ایران و فهم عمیق نقش ایلات در سیاست ایران و نحوه رفتار با ایلات و عشایر در عصر رضاشاه تألیف شده است. پرسش اصلی مطرح شده در پژوهش حاضر این است که استقرار حکومت رضاشاه چه تأثیری بر زندگی ایللی در کشور ما داشته است و چرا این مسأله به صورت بنیادی حل نشده است؟ مؤلف در پاسخ به این پرسش به این نتیجه می‌رسد که تأثیر حکومت رضاشاه تأثیری سیاسی-نظامی و در عین حال ناپایدار بوده است. به این معنا که حکومت فردی رضاشاه با ویژگی‌های خاص خود، قادر به حل بنیادی مسأله، یعنی ادغام این اجتماعات در جامعه ملی نبود و توسل به

چهارم و پنجم، دوره قاجار را در برمی‌گیرد. بیش‌تر مطالب این دو بخش مربوط به اقدامات حکام منطقه است. در فصل‌هایی از آن نیز به تأثیرات قیام‌ها و شورش‌هایی که در شهرهای مجاور و یا در خود منطقه رخ داده، اشاره شده است. بخش ششم شامل بررسی تحولات و حوادث سیاسی-اجتماعی خمین در دوران معاصر است. در این بخش به این حوادث توجه گردیده است: روی کار آمدن رضاخان و به خصوص اقدام وی در ماجرای کشف حجاب و واکنش مردم و روحانیون نسبت به آن، وقایع خمین در جنگ جهانی اول و دوم و نقش علما و مردم خمین در نهضت ملی شدن صنعت نفت، و سرانجام مبارزات مردم و روحانیون خمین به ویژه امام خمینی (ره) در پیروزی انقلاب اسلامی. در آخرین بخش نیز ساختار طبقات اجتماعی شهرستان خمین و اقلیت‌های قومی و دینی موجود در خمین در دوران قاجار و پهلوی بحث و بررسی شده است. کتاب با تصویر اسناد، نقشه‌ها، جدول‌ها و اماکن همراه شده، با نمایه اسامی به پایان می‌رسد.

• دیار ابرار: خمین در گذر تاریخ به انضمام

شرح زندگی خاندان امام خمینی و رجال خمین محمدجواد مرادی نیا، چاپ اول، قم، نور السجاد، ۱۳۸۰، ۳۱۲ ص، رقعی. این کتاب مجلد دیگری است از مجموعه دیار ابرار که در قالب ۹ فصل به بررسی پیشینه تاریخی شهرستان خمین (کمره) و معرفی رجال و مشاهیر این خطه، به ویژه خاندان امام خمینی (ره) اختصاص دارد. موضوعات فصل‌های کتاب عبارتند از: ۱. ویژگی‌های عمومی و دیدنی‌های تاریخی، ۲. خمین از آغاز تا ظهور سلسله قاجار، ۳. خمین در عصر قاجار، ۴. خمین در انقلاب مشروطه، ۵. خمین

روزگار خود را در آن جا گذرانند. سرانجام با پیروزی انقلاب اسلامی به کشور بازگشت. او خاطرات خود را به زبان عربی تدوین کرده و نوشتار حاضر ترجمه‌ای از آن است.

• گفت‌وگوی تمدن‌ها

محمد خاتمی، چاپ اول، تهران، طرح نو، ۱۳۸۰، ۱۴۴ ص، رقعی.

این کتاب دربردارنده ۱۶ سخنرانی حجت الاسلام سید محمد خاتمی، رئیس‌جمهور ایران در باره گفت‌وگوی تمدن‌ها است که در سال‌های دوم و سوم ریاست جمهوری خود ایراد کرده‌اند. این سخنرانی‌ها عمدتاً مباحثی از این دست را شامل می‌شود: مفهوم گفت‌وگوی تمدن‌ها، پیش‌شرط‌های گفت‌وگوی تمدن‌ها، دستاوردهای گفت‌وگوی تمدن‌ها، نقش جهان غرب و جهان اسلام در گفت‌وگوی تمدن‌ها، نقش نهادها و سازمان‌هایی نظیر سازمان ملل متحد و جنبش عدم تعهد در گفت‌وگوی تمدن‌ها و گفت‌وگوی ادیان.

• تاریخ سیاسی-اجتماعی خمین از دوره

صفویه تا انقلاب اسلامی

محمدعلی آیت، چاپ اول، اراک، پیام دیگر، ۱۳۸۰، ۳۷۲ ص، وزیری.

در کتاب حاضر - طی هفت فصل - تاریخ سیاسی-اجتماعی شهرستان خمین از زمان صفویه تا انقلاب اسلامی بررسی شده است. بخش اول درباره جغرافیای طبیعی و سیاسی شهرستان خمین است. بخش دوم به بررسی مختصر تاریخ سیاسی خمین از آغاز تا روی کار آمدن صفویان اختصاص دارد. در بخش سوم، اوضاع سیاسی-اجتماعی منطقه در دوره صفویه، افشاریه، و زندیه بررسی می‌گردد. این بخش شامل رخدادهای خمین، به خصوص جنگ‌هایی است که در این منطقه صورت گرفته است. بخش

راه‌های نظامی و حل قهرآمیز مسأله هم احتیاج به تداوم این راه‌ها داشت، در حالی که حکومت مرکزی در مقاطع بعدی، دچار ضعف شد و توان خود را از دست داد و بار دیگر مقاومت‌های این گونه اجتماعات و نزاع آن‌ها با حکومت مرکزی از سر گرفته شد. از این‌رو راه حل مناسب، بیش‌تر راه حلی اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی بود تا صرفاً نظامی- سیاسی. کتاب در دو بخش و شش فصل سامان یافته است. بخش اول در دو فصل، شامل شرح زندگی ایل و مسائل آن است. در فصل اول با وضعیت ایلات و عشایر از آغاز تا به قدرت رسیدن رضاشاه آشنا می‌شویم و فصل دوم بحثی است نظری درباره تعارض‌های اجتماعی و سیاسی ایل با نظام‌های سیاسی و جامعه ملی. در بخش دوم طی چهار فصل رابطه دولت رضاشاه با نظام ایل تحلیل می‌شود. موضوعات و عناوین این بخش بدین قرار است: ۱. ساختار دولت رضاشاه، ۲. سرکوبی عشایر یاغی از طرف رضا شاه، مرحله ضروری تمرکز قدرت، ۳. تدابیر و اقدامات غیرنظامی، ۴. وضعیت سیاسی و اجتماعی ایلات و عشایر پس از رضاشاه. نتیجه‌گیری مؤلف از مباحث مطرح شده، فهرست منابع و فهرست اعلام، پایان بخش کتاب است.

سبع ادبیات

● جامع التمثیل: نخستین کتاب‌تمثیل و مثل در زبان پارسی
محمدعلی کریمی نیا، چاپ اول، قم، جمال، ۱۳۸۰، ۲۴۰ص، رقمی.
«جامع التمثیل» کهن‌ترین مجموعه بزرگ مثل‌های پارسی است که آن را دانشمندی ایرانی به نام محمدعلی هبله رودی در

سال ۱۰۱۴ ش در حیدرآباد دکن فراهم آورده است. در این مجموعه ۷۰ تمثیل از کتاب جامع التمثیل مورد بازخوانی و گزیده‌نگاری قرار گرفته و به شکلی نوین عرضه گردیده است. در کتاب، نخست منبع حکایات از متون اصلی استخراج شده است؛ سپس تمثیل‌های برگزیده، بازنگاری و ویرایش شده و ماخذ هر یک در پاورقی ذکر گردیده است. این تمثیل‌ها براساس حروف الفبا سامان یافته که عناوین برخی از آن‌ها بدین شرح است: اول طعام آخر کلام؛ بنواز که جنگ در گرفت؛ جواب ابلهان خاموشی است؛ زبان در دهان پاسبان سر است و صدقه راه به خانه صاحبش می‌برد.

● شبنم عشق

همت سهراب پور، چاپ اول، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۰، ۹۴ص، رقمی.
در کتابچه حاضر و به اختصار مطالبی در باب عشق الهی و عرفان اسلامی فراهم آمده است. این مطالب طی شش فصل با استناد به آیات قرآن کریم و روایات تدوین شده است. نگارنده ابتدا تعریفی از عشق به دست می‌دهد، سپس به ویژگی‌های عشق الهی (نظیر موهبتی خدایی، نردبان قرب الهی، توأم بودن آن با بلاها، و فطری بودن آن) اشاره می‌کند. در فصل سوم و چهارم، عشق الهی از منظر شریعت تبیین می‌شود. در پی آن، دیدگاه‌های عارفانی (چون عین‌القضاة، سهروردی، جامی، خرقانی، انصاری، ابوسعید و مولوی) در این باب بررسی و ارزیابی می‌گردد. در فصل پنجم: آثار معنوی عشق الهی، و در فصل ششم، راه‌های تحصیل عشق الهی تشریح می‌شود.

● شهرآشوب در شعر فارسی

احمد گلچین معانی؛ به اهتمام: پرویز گلچین معانی، چاپ اول، تهران،

روایت، ۱۳۸۰، ۳۸۰ص، وزیری.
تحریر نخست این کتاب در سال ۱۳۴۴ پایان پذیرفت و چاپ آن به سال ۱۳۶۶ صورت گرفت و اینک تحریر دوم آن، با تجدیدنظر، تغییرات کلی و اضافاتی چند فراهم می‌آید. یادآور می‌شود «شهرآشوب» یکی از انواع شعر فارسی است که در تعریف آن گفته‌اند: مدح و ذمی که شعرا اهل شهری را کنند. اما شهرآشوب یا شهرانگیزی به هر نوع شعری که در توصیف پیشه و راه یک شهر و تعریف حرفه و صنعت ایشان سروده باشد، اطلاق می‌شود. زنده‌یاد احمد گلچین معانی در این اثر سرایندهگان شعر فارسی را که دستی در سرودن شهرآشوب داشته‌اند، به ترتیب الفبا به اختصار معرفی کرده، سپس برخی از اشعار آنان را که به شیوه شهرآشوب سروده شده فراهم آورده است. انتهای کتاب شامل فهرست اعلام، فهرست نام جای‌ها، فهرست کتب و رسالات است.
● نقد و بررسی ادبیات منظوم دفاع مقدس:
آفاق شعر دفاع مقدس ویژگی‌های کلی شعر دفاع مقدس

محمد رضا سنگری، چاپ اول، تهران، پالیزان، ۱۳۸۰، ۱۵۶ص، وزیری.
نگارنده در جلد دوم این کتاب که به بررسی و ارزیابی پاره‌ای از اشعار مربوط به جنگ تحمیلی و دفاع مقدس اختصاص دارد، ابتدا با مروری بر هشت سال دفاع مقدس، بازتاب آن را در سروده‌ها نشان می‌دهد و طی آن این مباحث و ویژگی‌ها را مطرح می‌سازد: تهییج و برانگیزاندگی، فقدان تأمل‌های دقیق شاعرانه، حضور شاعران گمنام و ناشناخته، درآمیختن فرهنگ ملی و اسطوره‌ای با باورهای دینی، حضور فرهنگ عاشورایی در نمایی تازه، دغدغه، دلتنگی، اعتراض، شهادت، مضمون و درون‌مایه فراگیر و نظایر آن. بخش دوم

کتاب مربوط به معرفی اجمالی مجموعه های شعری است که در ارتباط با جنگ تحمیلی تا سال ۱۳۷۲ - به طبع رسیده اند.

• متن کامل منطق الطیر: بر اساس ۱۲ نسخه خطی و چاپی

فریدالدین عطار نیشابوری؛ مصحح: رضا انزایی نژاد، سعید قره بگلو، چاپ اول، تهران، جامی، ۱۳۸۰، ۴۴۸ ص، وزیری.

تصحیح حاضر از منطق الطیر عطار بر اساس این نسخ فراهم آمده است:

۱. چاپ دکتر محمدجواد مشکور،
۲. نسخه چاپی دکتر سید صادق گوهرین،
۳. نسخه خطی کتابخانه سلطنتی تورینو در ایتالیا (به تاریخ ۸۵۷ق)، ۴. چاپ گارسن دوتاسی (شرق شناس فرانسوی در سال ۱۸۷۵)، ۵. متن چاپی محمدعلی فروغی (۱۳۱۹ش). در بخش دوم کتاب شرح و توضیحات ابیات، فهرست های مختلف و کشف الیایات درج گردیده است.

• فرهنگ موضوعی غزل های فرخی یزدی

مهشید مشیری، چاپ اول، تهران، آگاهان ایده، ۱۳۸۰، ۱۸۸ ص، رقعی. نگارنده، کتاب را با مقدمه ای درباره ویژگی های محتوایی، زبانی و ادبی غزل های فرخی یزدی آغاز می کند؛ سپس در بخش نخست، غزل های شاعر را با مضامین و عناوین خاص، به ترتیب الفبای فارسی فراهم می آورد که عبارتند از: آزادگی، آزادی، استقامت، امید، انتقاد، انقلاب، بیچارگی، بی همدی، توحید، جان فشانی، جفای یار، جنون، حرص، حقیقت، خواب غفلت، خونین دلی، خیانت، زلف، زندان، ستم، سرمایه داری، شمع و پروانه، شهادت، صداقت، طوفان، عشق، غم، فراق، فقر، قلم، کوه کنی، مرگ، مساوات، مستی،

مسلمانی، نو میدی، وطن پرستی، وفا. بخش انتهایی کتاب، شامل فهرست الفبایی ارجاعی است.

• غزل و زنش و اربابه اش: مجموعه کامل

داستان های کوتاه نیما یوشیج

گردآورنده: روح الله مهدی پور
عمرانی، چاپ اول، تهران، روزگار، ۱۳۸۰، ۲۵۶ ص، رقعی.

بخش اول کتاب حاوی مطالبی در باب نیما و آثار و افکار اوست. در این قسمت، سال شمار زندگی وی آورده شده، همچنین چند داستان از او، و مطالبی درباره طنز و افسانه های اجتماعی وی به طبع رسیده است. افزون بر آن، در کتاب نقد رمان صنعتی زاده، نقد نمایشنامه «جعفرخان از فرنگ برگشته» و نقد داستان های صادق هدایت هر سه به قلم نیما یوشیج درج گردیده است. در بخش دوم یازده داستان از نیما جمع آمده است که غزل و زنش و اربابه اش یکی از آنها است. ماجرا از این قرار است که غولی همراه زن و اربابه اش بیابان خشک و بی آب و علف را طی کردند، تا این که به آبادی ای رسیدند، به امید یافتن سرپناه و مکانی امن. در باغی رازدند تا اهل خانه آن ها را پناه دهند. اما هر چه تلاش کردند نتوانستند وارد خانه آن ها شوند. صبح که اهل باغ از خانه خارج شدند و دنبال غول ها و اربابه گشتند، گودالی را دیدند که در آن ...

بیچ مجموعه ها

• مجموعه مقالات کنگره علمی ابو سعید

ابوالخیر به ضمیمه گزیده کتابشناسی فارسی چاپ اول، تهران، الهدی، ۱۳۸۰، ۲۰۴ ص، رقعی.

در این مجموعه، چهارده مقاله مربوط به کنگره بین المللی بزرگداشت ابو سعید

ابوالخیر (۱۶-۱۸ آذرماه ۱۳۷۸) به طبع رسیده که مشخصات آن بدین قرار است: روان شناسی ابو سعید ابوالخیر، دکتر محمد خوانساری؛ ابو سعید از نگاه عطار، دکتر تقی پورنامداریان؛ شخصیت ابو سعید ابوالخیر در اسرار التوحید؛ ابو سعید ابوالخیر و نظام خانقاهی، دکتر غلامعلی آریا؛ خلاصه مقاله اخلاق اسلامی در رباعیات ابو سعید، دکتر محمدحسین الهی قمشه ای؛ بلاغت ابو سعید ابوالخیر، نعمت الله ایران زاده؛ دانای بزرگ شرق، آنا ساریف (ترکمنستان)؛ مرشد اعظم، ابو سعید ابوالخیر مهنه ای، کاکاجان بایرام اف (ترکمنستان)؛ درخت دوستی دو ملت، آنا ساریف و ج. کمکف (ترکمنستان)؛ منه بابا - ابو سعید مهنه ای، نظر قلیوف (ترکمنستان)؛ مختومقلی و ابو سعید، موستاکف (ترکمنستان)؛ مانه بابا، دولت مراد یازقلی دوف (ترکمنستان)؛ هیچ کس بن هیچ کس و خاستگاه اجتماعی ابو سعید ابوالخیر، حسن صفرخانی. در پایان این مجموعه، گزیده کتاب شناسی فارسی درباره ابو سعید ابوالخیر درج گردیده است.

• تک درخت (مجموعه مقالات): هدیه

دوستان و دوستانان به محمدعلی ندوشن

چاپ اول، تهران، آثار یزدان، ۱۳۸۰، ۷۶ ص، وزیری.

مجموعه حاضر شامل مقالاتی در باب فرهنگ و ادب ایران است که به پاس احترام و قدردانی از زحمات دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن در عرصه فرهنگ ایران، فراهم آمده است. کتاب با مقدمه پروفیسور فضل الله رضا در توصیف مقام علمی و فرهنگی دکتر اسلامی ندوشن، آغاز می شود. این مجموعه، متضمن مقالاتی است از این دست: بررسی تطبیقی اوزان اشعار ودایی - سنسکریت و اشعار ایرانی ابوالقاسم اسماعیل پور؛ به یاد

مانی، زهرا زرشناس؛ شناخت اسطوره، عبدالعلی دستغیب؛ درباره پیشینه شیوه توصیف در شاهنامه، کتابون مزدپور؛ شهنامه چه می‌گفت، فریدون مشیری؛ تنوع چشم اندازها در شعر حماسی، موریس بورا، ترجمه میترا گلچین؛ مولانا جلال‌الدین و شمس تبریزی، راسخ گوون، ترجمه توفیق سبحانی؛ طنز حافظ، محمدرضا شفیعی کدکنی؛ ریگستان بخارا و سبزستان سامانیان، محمدجعفر یاحقی؛ وظیفه تجدد در شعر فارسی با نگاهی به شعر نیما، سید محمد دامادی؛ یادی از فاطمه سیاح، هوشنگ اتحاد؛ سعید نفیسی و ادبیات معاصر، محمد دهقانی؛ آزادی و حق‌گزینش، فریدون مجلسی؛ دغدغه سرنوشت ایران، فرج‌الله گشتاسبی؛ در فضیلت قلم، حسین فامیلیان سورکی و تأملی در زندگی و آثار محمدعلی اسلامی ندوشن، کامیار عابدی. بخش انتهای کتاب، شامل گفت و شنودی با اسلامی ندوشن، عمدتاً درباره فعالیت‌های ادبی و فرهنگی وی است.

● پژوهش‌های ایرانشناسی: نامواره دکتر

محمود افشار

به‌اهتمام: ایرج افشار؛ با همکاری کریم اصفهانیان، چاپ اول، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۸۰، ۷۶۰ص، وزیری.

جلد دوازدهم از پژوهش‌های ایرانشناسی متضمن ۳۴ مقاله در حوزه فرهنگ، تاریخ، زبان و موضوعات مشابه است که با این عناوین و مشخصات درج‌گردیده است: فرهنگنامه کهن چینی به فارسی، مینو بو هوندا، ترجمه تو موکوایدو؛ گوچی، بازنوشته هاشم رجب‌زاده؛ یادگار زیربان، بیژن غیبی؛ فارسی در ترکی، محمدعلی اسامی؛ واژه‌نامه

دامداری در اردستان، احسان‌الله هاشمی؛ حذف صامت دندانی خیشومن و...، علی محمد هنر؛ چم، سید علی ملکوتی؛ واژه‌های همانند پهلوی و بلوی، خالق دادآریا؛ آیین فارسی نویسی، سعید نفیسی؛ تاریخچه تأسیس مدارس جدید دامغان، رحمت‌الله نجاتی؛ کاروانسرای بستک، احمد حبیبی؛ تغزل در قشقای، خسرو احتشامی هوندگانی؛ اختلاف حافظ و شاه نعمت‌الله ولی، مهدی برهانی؛ طوطی گویای افغانستان، عباس اقبال آشتیانی؛ یاد اقبال لاهوری، خلیل‌الله کابلی؛ نخستین فرهنگستان ایران، حسین گل‌گلاب؛ ری از صدر اسلام تا یورش مغول، جمشید کیانفر؛ القاب شهرها، احسان‌الله هاشمی؛ نخی‌ها و لولویی‌های سیستانی؛ جواد محمدی‌خمک؛ خاطرات محمود درگاهی کرمانی، محمود بستانی؛ تسر که بود، جراغعلی اعظمی سنگسری؛ عشایر کهگیلویه و بویراحمد، عطاظاهری بویراحمدی؛ تصویر در داستان بهرام گور، محمدتقی دانش‌پژوه؛ خاطرات سردار هندی درباره ایران، ترجمه حسین مطیعی‌امین؛ دو تن از معاریف اردستان، مرتضی شفیعی اردستانی؛ باغ‌های قم، سید علی ملکوتی؛ رساله اسامی عشایر کرد از عصر ناصری، سید محمد صمدی؛ بنادر و جزایر خلیج فارس، احمد فرامرزی؛ نخستین روزنامه در ایران، دکتر پرویز مجتهدزاده؛ جامی، خط و خطاطان، عباس سرمدی؛ کتابچه قانون مقدس یا رساله اصلاحیه، دکتر علی اکبرخان محمدی؛ شعر پیام، سروده یدالله بهزاد.

● مقالات اجتماعی و فنی

مهدی بازرگان، چاپ اول، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰،

۵۲۰ص، وزیری.

این مجموعه حاوی ۳۰ مقاله به قلم مهندس مهدی بازرگان است که پیش از انقلاب، به مناسبت‌های مختلف به رشته تحریر درآمده است. بخشی از این مقالات، یادداشت‌های اولیه یا متن سخنرانی مؤلف در مجامع مختلف علمی، اسلامی و اجتماعی است. قسمت دیگری از مقالات به مشکلات اجتماعی و مسائل علمی آن روزگار مربوط می‌شود (مانند مشکل ترافیک تهران، ساخت و ساز، وضعیت سازمان مسافری، وضعیت صنعت در تهران). بخش دیگر این مجموعه، مقالاتی است که از سال‌های ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۸ برای نشریاتی چون کیهان، اطلاعات، باختر امروز، جبهه، صنعت، خبرهای روز و... در ارتباط با عمده‌ترین مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی روز تهیه شده است. مقالاتی نیز در زمینه تعلیم و تربیت و تحصیلات عالی و مسائل فرهنگی و علمی و فنی، باستان‌شناسی و معماری در این مجموعه به چشم می‌خورد. این نوشته‌ها، دغدغه‌های فکری و حوزه‌های مورد علاقه و تخصص مهندسی مهدی بازرگان را نشان می‌دهند، و در عین حال گوشه‌هایی از مشکلات اجتماعی و اوضاع و احوال سیاسی ایران در عصر پهلوی را به تصویر می‌کشند. در ابتدای هر مقاله، توضیح کوتاهی درباره زمان و علت و چگونگی نگارش درج شده است. کتاب با عکس‌هایی از مهندس مهدی بازرگان و طرح‌های مربوط به مقالات همراه شده و با فهرست آیات و احادیث و نمایه فارسی و فرانسه و انگلیسی به پایان می‌رسد.

